

BALÁZS LAJOS

Nyergestető

A lelkiismeret ágkeresztes-kopjafás
temetője

A nemzeti kegyelet néprajzi földrajza

GUTENBERG KIADÓ
Csikszereda

Adatgyűjtés. „A néprajzos a föld felszínén véli megtalálbatónak a lélek rejtőző titkait, nem tárgyi, ám mégis anyagba – fába – foglalt tünetcit.” (B. L.)
(Fotók: Szén János)

Hogyan vált látogatott helyé? Akik idelátogatnak, hogyan élik meg a látogatás élményét? Miről beszélnek, mit üzennek, kinek üzennek, honnan üzennek a kopjafaállítók és maguk a kopjafák? Miért választották egy történelmi-közösségi együttérzés kifejezésére ezt a helyet és ezt a módot? Miért megkülönböztető a figyelem a nyergestetői temető iránt, ami nemcsak látogatottságában, hanem a sírjelek felírataiban megfogalmazott értelmezések, egyéni-közösségi értékelések tekintetében is? Talán azért, mert erre máshol nincs lehetőség? Kérdezhetem is, állíthatom is. Lehet-e kulcs a fentiekre az a gondolat, amelyet Keszeg idéz Odo Marquardtól, hogy egy adott korszakhoz tartozás, egy letűnt korszakhoz való tudatos viszonyulás „alapvető emberi igény”? (Vö. Keszeg, 2011, 36., 283.)

Azt is kérdeztem magamtól, hogy belefutok-e az adatok, motivációk, célok, egyéni és közösségi katarzisos tarajos hullámaiba? Egyáltalán: miért csinálom, miért keresem azt, ami sokáig úgy tűnt, hogy nem él már, és mégis, költőnk figyelmeztető szava szerint, évek óta érzem, hogy „lelküismeret még”?⁶

„A jelbagnási készség az emberekben benne van. Egy ragadós példa.” (G. A.) (Fotók: Szén János)

„Ezen a részen, amit temetőnek tartunk, ahol a kopjafák vannak, ott voltak az ágyúknak az átegyállításai, a valóságban nem ide temették a bősöket, hanem pont a túloldalon, az emlékmű mögé.” (G. A.) (Fotók: Szén János)

„A nagymamának az édesapja itt esett el a Nyergesetön.” (K. P.) (Fotók: Szén János)

„Hogy milyen halottak vannak? Hát magyar, székely az van benne, de ha ott támadt az orosz és az osztrák, biztos, hogy abból esett el.” (T. Á.)
(Fotók: Szén János)

„Én gyerekként emlékszem, hogy az én élecsapám bősivágot hozott, abból kaszortát köttünk. Ott helybe. Akkor még körbe erdő volt.” (Sz. H.)
(Fotók: Szén János)

„Éljen a székely nép! Egy alkalommal az volt felírva.” (B. I.) (Fotók: Szén János)

„Nem lehetett kapni akkor piros-fehér-zöldet, szalagot, hanem zöld volt a fenyő, fehér a virág, s vettünk egy darab piros visznat, lent az ázletbe, s úgy lett piros-fehér-zöld a koszorú.” (T. Á.) (Fotók: Szén János)